

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Методичні рекомендації
до проведення тренінгу**

**"Робота банківського співробітника
в сучасних умовах: формування
базових знань, вмінь та навичок"
з навчальної дисципліни**

"БАНКІВСЬКА СТАТИСТИКА"

**для студентів спеціальності
8.03050601 "Прикладна статистика"
денної форми навчання**

Харків. Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014

Затверджено на засіданні кафедри статистики та економічного прогнозування.

Протокол № 1 від 29.08.2013 р.

Укладач Молдавська О. В.

М54 Методичні рекомендації до проведення тренінгу "Робота банківського співробітника в сучасних умовах: формування базових знань, вмінь та навичок" з навчальної дисципліни "Банківська статистика" для студентів спеціальності 8.03050601 "Прикладна статистика" денної форми навчання / укл. О. В. Молдавська. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 28 с. (Укр. мов.)

Подано методичні аспекти організації тренінгової форми навчання у процесі отримання економічної освіти, а саме: структуру і зміст тренінгового заняття, самостійної роботи студентів у межах тренінгу, форми контролю та критерії оцінювання ефективності тренінгу.

Рекомендовано для студентів економічних спеціальностей.

Вступ

Банківська система є однією з найважливіших частин економіки. Для багатьох випускників економічних спеціальностей вищих навчальних закладів саме банківська установа може стати бажаним місцем роботи, яке дозволить їм розвиватися та вдосконалювати себе як спеціаліста. Але висока конкуренція на ринку праці ставить перед молодими фахівцями вимоги мати високий рівень знань з різних дисциплін, вміти виявляти свої найкращі якості при проходженні виробничої практики, бути готовими до тестування та інтерв'ю при вступі на роботу. Для всього цього тільки теоретичних знань не достатньо, необхідні вміння та навички вирішувати різноманітні завдання з реального життя, тобто максимально наближені до справжніх умов ведення бізнесу в Україні.

Набуттю саме таких навичок у найбільшому ступені сприяє така форма організації навчання, як тренінг. Тому в рамках навчальної дисципліни "Банківська статистика" буде проведено зайняття в тренінговій формі на тему "Робота банківського співробітника в сучасних умовах: формування базових знань, вмінь та навичок". Концепція цього тренінгу базується на тому, щоб дати студентам можливість вивчити та закріпити на практиці набуті знання з навчальних дисциплін, що пов'язані з функціонуванням фінансового та банківського ринку з використанням завдань, що максимально близько імітують певні процеси в реальній банківській діяльності.

Метою тренінгу в рамках навчальної дисципліни "Банківська статистика" на тему "Робота банківського співробітника в сучасних умовах: формування базових знань, вмінь та навичок" є формування у студентів предметних, аналітичних, комунікативних та особистих компетентностей щодо використання набутих під час навчання в університеті знань для вирішення поточних завдань у банківській діяльності.

Завдання тренінгу

Поглиблення знань щодо основ функціонування банківської установи та її структури в сучасний період.

Посилення знань щодо посадових функцій типових банківських співробітників у різних структурних підрозділах банківської установи.

Закріплення знань щодо основних аналітичних показників оцінки роботи банку в цілому та окремих його структурних підрозділів у різних умовах постановки завдань.

Поглиблення вмінь щодо проведення економіко-статистичного аналізу банківської установи.

Формування навичок групової роботи, презентації результатів групи, а також самопрезентації.

Цільовою аудиторією для проведення тренінгу "Робота банківського співробітника в сучасних умовах: формування базових знань, вмінь та навичок" є студенти 1 курсу навчання освітньо-кваліфікаційного рівня "магістр" спеціальності "Прикладна статистика", які вже опанували навчальні дисципліни "Статистика", "Економічна статистика", "Економічна теорія", "Статистика фінансового ринку", "Теорія економічного ризику", "Інвестування" та розглянули всі теми навчальної дисципліни "Банківська статистика" за робочою програмою. Також тренінг може бути проведено й для студентів інших економічних спеціальностей. Знання та вміння, які будуть отримані студентами в рамках тренінгу, дадуть їм можливість бути більшою мірою готовими до початку професійної кар'єри.

1. Компетентнісна база тренінгу

Мета навчання полягає у закріпленні теоретичних знань, формуванні вмінь та навичок і посиленні основних професійних компетентностей банківського співробітника. Особливе значення в сучасному бізнес-середовищі мають комунікативні навички, тобто вміння ефективно взаємодіяти з суб'єктами ринку для досягнення короткострокових і довгострокових цілей. Банківська сфера є однією з тих сфер діяльності, для успіху в якій комунікативні навички відіграють дуже важливу роль. Саме заняття у тренінговій формі дозволяють студентам розвивати свої комунікативні навички та закріпити на практиці вміння, набуті під час вивчення навчальної дисципліни.

Зміст та структура професійних компетентностей, що формуються під час вивчення навчальної дисципліни та посилюються під час тренінгу, наведена в табл. 1.

**Компетентності,
яких набувають студенти в процесі вивчення навчальної
дисципліни "Банківська статистика"
та тренінгу на тему "Робота банківського співробітника в сучасних
умовах: формування базових знань, вмінь та навичок"**

№ п/п	Зміст компетентності	Теми дисципліни, що формують компетентність	Змістовні блоки тренінгу, що формують компетентність
1	2	3	4
1	Здатність до цілісного уявлення основних засад функціонування банківської системи України	Тема 1. Предмет, методи та завдання банківської статистики	Вступна частина 1. Основна частина 1
Знання	Знання основ побудови та функціонування банківської системи		
Уміння	Здатність визначати об'єкт, предмет та завдання дослідження банківської системи		
Комунікація	Розвиток креативного мислення при вирішенні поставлених завдань. Навички толерантного ставлення до іншої думки при вирішенні завдання. Здатність до критики та самокритики		
Автономність і відповідальність	Здібність виділяти серед різноманітних пропозицій щодо вирішення проблеми інформацію, яка дозволяє це здійснити. Здатність до розвитку креативного мислення при вирішенні поставлених завдань. Прагнення до неперервного особистісного та професійного вдосконалення		
2	Здатність до цілісного розуміння сутності та джерел формування основних статей балансу банку та його прибутку	Тема 2. Статистика формування ресурсів банків. Статистичне забезпечення управління пасивами	Основна частина 1. Заклучна частина 1

1	2	3	4
Знання	<p>Знання щодо структури та джерел формування пасивів банку.</p> <p>Знання щодо структури та джерел формування активів банку.</p> <p>Знання щодо структури та джерел формування основних статей доходів та витрат банку.</p> <p>Поняття щодо прибутку банку та розуміння взаємозалежності між усіма статтями балансу банку для прибуткової роботи банку</p>	<p>Тема 3.</p> <p>Статистика використання ресурсів банків.</p> <p>Статистичне забезпечення управління активами.</p> <p>Тема 4.</p> <p>Статистика</p>	
Уміння	<p>Здатність проводити статистичний аналіз пасивів банку в цілому та його окремих складових з метою покращення результатів діяльності банку.</p> <p>Здатність проводити статистичний аналіз активів банку в цілому та його окремих складових та вміння робити порівняння зі статтями пасивів.</p> <p>Вміння застосовувати статистично-аналітичний апарат для розрахунку основних показників прибутковості банку</p>	<p>доходів, витрат та прибутку банку</p>	
Комунікація	<p>Розвиток креативного мислення при вирішенні поставлених завдань.</p> <p>Навички толерантного ставлення до іншої думки при вирішенні завдання.</p> <p>Здатність до критики та самокритики</p>		
Автономність і відповідальність	<p>Здібність виділяти серед різноманітних пропозицій щодо вирішення проблеми інформацію, яка дозволяє це здійснити.</p> <p>Здібність до самостійної роботи щодо пошуку ключової інформації для проведення оцінки статей банківського балансу.</p> <p>Здібність робити висновки щодо проведеного аналізу.</p> <p>Прагнення до неперервного особистісного та професійного вдосконалення</p>		

1	2	3	4
3	Здатність до проведення економіко-статистичного аналізу банку за основними групами показників	Тема 5. Статистичний аналіз ліквідності, ефективності, фінансової стійкості та ділової активності	Заключна частина 1 та позааудиторна контрольна робота
Знання	Знання щодо сутності проведення комплексного аналізу банку за групами аналітичних показників. Знання щодо взаємозалежності показників груп оцінки ефективності, ліквідності, стійкості та ділової активності		
Уміння	Посилення навичок проведення комплексного економіко-статистичного аналізу банку. Формування вмінь проводити розрахунки показників основних груп аналізу діяльності банку та досліджувати динамічні зміни		
Комунікація	Розвиток креативного мислення при вирішенні поставлених завдань. Навички толерантного ставлення до іншої думки при вирішенні завдання. Здатність до критики та самокритики		
Автономність і відповідальність	Здібність виділяти серед різноманітних пропозицій щодо вирішення проблеми інформацію, яка дозволяє це здійснити. Здатність до розвитку креативного мислення при вирішенні поставлених завдань. Прагнення до неперервного особистісного та професійного вдосконалення		
4	Здатність до проведення економіко-статистичного аналізу окремих банківських операцій	Тема 6. Статистика кредитної діяльності банків. Оцінка ризику кредитного портфеля банку. Тема 7. Валютні операції банку	Вступна частина 2. Основна частина 2. Заключна частина 2
Знання	Знання щодо сутності кредитної діяльності банку та основних показників для її оцінювання. Знання щодо сутності валютних операцій банку та основних показників для їх оцінювання. Знання щодо комплексності банківських послуг для задоволення потреб клієнтів на ринку		

1	2	3	4
Уміння	Здатність проводити економіко-статистичний аналіз кредитних операцій банку. Здатність проводити економіко-статистичний аналіз валютних операцій банку. Розвиток та закріплення навичок роботи з різноманітною інформацією по ринку банківських послуг	Валютна позиція. Оцінка валютних ризиків. Тема 8. Статистика банківських послуг та інших операцій	
Комунікація	Навички командної роботи та розробки колективного рішення. Навички роботи з інформацією та представлення результатів такої роботи. Навички толерантного ставлення до іншої думки. Здатність до критики та самокритики		
Автономність і відповідальність	Здібність виділяти серед різноманітних пропозицій щодо вирішення проблеми інформацію, яка дозволяє це здійснити. Здатність до розвитку креативного мислення при вирішенні поставлених завдань. Прагнення до неперервного особистісного та професійного вдосконалення		

Тренінг проводиться наприкінці вивчення навчальної дисципліни "Банківська статистика" та охоплює всі теми навчальної дисципліни. Проведення тренінгу дозволяє закріпити навчальний матеріал, надати можливість студентам оглянути всі банківські процеси комплексно та зрозуміти основні напрями можливого застосування набутих знань.

2. Підготовчий етап тренінгової діяльності

Тренінг "Робота банківського співробітника в сучасних умовах: формування базових знань, вмінь та навичок" розрахований на студентів 1 курсу навчання освітньо-кваліфікаційного рівня "магістр" спеціальності "Прикладна статистика".

Основними організаційними умовами для проведення тренінгу є: наявність засобів візуалізації: ноутбук, мультимедійний проектор, екран, комп'ютери, принтер, фліп-чарт тощо;

вільний доступ студентів до науково-методичної літератури, періодичних видань, статистичної інформації, тобто наявність доступу до Інтернет-ресурсів та бібліотечного фонду;

наявність аудиторії (комп'ютерного класу), яка дозволяє створити умови невимушеної атмосфери і в той же час має обладнання для пошуку інформації та проведення аналітичних досліджень.

Для організації і проведення тренінгу необхідно відповідно підготовлені викладачі-тренери (фасилітатори), підготовка яких повинна здійснюватися цілеспрямовано, а також необхідна мотивація викладача щодо проведення занять у тренінговій формі роботи, оскільки для її підготовки потрібен значний час, відповідні матеріальні ресурси тощо.

Основні вимоги до студентів-учасників тренінгу "Робота банківського співробітника в сучасних умовах: формування базових знань, вмінь та навичок":

володіння базовими знаннями з основ банківської діяльності та функціонування фінансового ринку, які були ними отримані з навчальних дисциплін "Статистика фінансових ринків", "Банківська статистика" та інших навчальних дисциплін протягом навчання;

вміння виконувати фінансові розрахунки за основними фінансовими інструментами та банківськими продуктами, такими, як акції, облігації, векселі, банківські кредити, банківські депозитні операції, операції з валютою тощо;

володіння навичками презентації результатів дослідження;

вміння працювати в команді та формувати групове рішення;

вміння користуватися Інтернет-джерелами та здійснювати пошук релевантної інформації щодо проблем, які досліджуються;

здатність до активної участі в ігрових ситуаціях та готовність до партнерських стосунків.

До викладача-тренера також висуваються певні вимоги:

вільне володіння матеріалами тренінгу, знаннями, вміннями та навичками здійснення банківських операції та практичний досвід роботи в банківській установі;

обізнаність у проведенні тренінгових вправ;

вміння коригувати роботу груп студентів та усувати конфліктні ситуації;

здатність до управління аудиторією;

наявність ораторських якостей.

На початку тренінгу кожний студент має бути ознайомлений із метою тренінгу, компетентностями, які мають бути сформованими та посиленими, планом проведення тренінгу, змістовними блоками тренінгу та очікуваними результатами за кожним із завдань тренінгу, завданнями, які будуть оцінюватися та критеріями оцінки. Тренінг є складовою частиною навчальної дисципліни "Банківська статистика" тому бали, які отримані за виконання завдань тренінгу, входять у загальну систему накопичення балів за 100-бальною шкалою. Також у рамках тренінгу студенти виконують самостійне позааудиторне завдання, оцінка за виконання якого також входить у накопичувальну систему оцінювання.

3. Загальна структура тренінгу

Згідно із програмою проведення тренінгу передбачено 12 академічних годин, які розподілено на дві доби по шість академічних годин (тобто по 270 хвилин). Оптимальні години проведення тренінгу з 10-тої до 16-тої години, тобто на 2 – 5 парах. Тренінг містить 12 годин аудиторних занять та 20 годин самостійної роботи.

Тренінг має два змістовні блоки, які розподілені за двома днями тренінгу. Навчальне навантаження на студентів відповідає критеріям проведення тренінгів, а саме кожний з блоків носить цільний характер подання матеріалу та заплановані перерви для відпочинку. Для кращого засвоєння матеріалу студентами структура кожного з змістовних блоків тренінгу сплановано певним чином, а саме:

- 1) вхід – постановка проблеми;
- 2) актуальність питання для практичної діяльності;
- 3) виклад основної інформації;
- 4) обговорення, виконання практичних завдань, аналіз проблеми;
- 5) підсумки й висновки.

Оцінювання в ході проведення тренінгу та після нього передбачено за трьома напрямками:

- активність під час проведення тренінгу;
- виконання двох кейсових завдань;
- виконання однієї позааудиторної контрольної роботи.

У межах проведення тренінгу передбачається виконання двох кейсових завдань, які будуть оцінюватися. Також підлягає оцінці позааудиторна контрольна робота, яка є комплексним завданням, що охоплює мате-

ріал навчальної дисципліни та тренінгу в цілому. Ця контрольна робота передбачена наприкінці вивчення дисципліни та після проходження тренінгу.

Далі наведено технологічну карту накопичувальних рейтингових балів даного тренінгу за днями, табл. 2.

Таблиця 2

Технологічна карта накопичувальних рейтингових балів при проведенні тренінгу на тему "Робота банківського співробітника в сучасних умовах: формування базових знань, вмінь та навичок"				
Види занять		Проведення тренінгу, годин		
		День 1	День 2	Всього
Аудиторні (контактні) години	Участь у тренінгу	6	6	12
Самостійна робота	Підготовка до занять у тренінговій формі та виконання самостійних завдань	10	10	20
Навчальне навантаження студентів	Аудиторні години	6	6	12
	Самостійна робота	10	10	20
	Загальний обсяг	16	16	32
Оцінювання, бали				
Поточний, підсумковий контроль	Аудиторні години	3	3	6
	Кейсові завдання	3	3	6
	Позааудиторні контрольні роботи		5	5
	Всього балів за тренінг	6	11	17
	Накопичення балів	6	17	17

Подані в цій технологічній карті накопичені під час тренінгу бали є складовою частиною загальної бальної оцінки за засвоєння навчальної дисципліни "Банківська статистика" в цілому.

4. Організаційна та змістова структури тренінгу

Організаційну та змістовну структуру тренінгу складено таким чином, щоб сприяти максимально ефективній роботі щодо засвоєння студентами матеріалу навчальної дисципліни "Банківська статистика" та набуттю

ними означених в табл. 1 компетентностей. В рамках тренінгу передбачені різноманітні завдання для стимулювання творчої активності студентів та їх бажання навчатися та вдосконалювати свої навички.

Далі наведено сценарії проведення навчальних занять даного тренінгу за днями, табл. 3.

Таблиця 3

Організаційна та змістова структура тренінгу

Частина	Час проведення, хв	Модуль навчання	Зміст модуля	Форми, технології, вправи	Матеріал	Тренер /відповідальний
1	2	3	4	5	6	7
День перший						
Вступна частина 1	10.15 – 10.25 10 хв	1. Вступне слово викладача-тренера, налаштування тренінгової групи на роботу	Визначення основних компетентностей, які мають бути поглиблені протягом тренінгу	Вступне слово	–	Молдавська О. В.
	10.25 – 10.35 10 хв	2. Презентація тренера, цілей і завдань тренінгу, компетентнісної бази тренінгу, видів завдань та критеріїв оцінювання різних частин тренінгу		Презентація	Банки візуального супроводження (проектор, ноутбук, слайди), роздатковий матеріал	Молдавська О. В.
	10.35 – 11.20 45 хв	3. Знайомство учасників тренінгу, визначення їх сподівань від тренінгу	Налаштування студентів на подальшу роботу в групах	Вправа на знайомство та визначення очікувань "Мій формат"	Банки візуального супроводження (фліп-чарт, папір, маркери, стікери, бейджики)	Молдавська О. В.

1	2	3	4	5	6	7
	11.20 – 11.30 10 хв	4. Прийняття правил роботи в тренінговій групі та висновок тренера щодо готовності групи до роботи	Набуття навичок поваги до особистості, до думки іншої людини, дотримання вимог регламенту роботи, вироблення навичок згуртованих дій, розвиток групової взаємодії, формування установки на взаєморозуміння	Коментарі викладача-тренера щодо проведеної вправи та налаштування на ефективну роботу далі	Банки візуального супроводження (папір, маркери, фліп-чарт)	Молдавська О. В.
	11.30 – 11.40 10 хв	Перерва				
Основна частина 1	11.40 – 11.45 5 хв	5. Вступне слово тренера щодо наступної частини лекції	Опис подальших дій та налаштування на роботу	Вступне слово	Банки візуального супроводження (проектор, ноутбук, слайди)	Молдавська О. В.
	11.45 – 12.05 20 хв	6. Міні-лекція "Структура великомасштабної банківської установи. Розподіл ролей банківських співробітників"	Розкриття основних понять щодо організаційної структури банку в контексті виявлення цікавих для слухачів напрямів діяльності	Презентація викладача-тренера в редакторі Power Point	Банки візуального супроводження (проектор, ноутбук, слайди)	Молдавська О. В.
		7. Початок роботи в банку для молодого фахівця	Формування практичних навичок щодо підготовки до	Приклад практичних завдань, які можуть бу-	Роздатковий матеріал	Молдавська О. В.

1	2	3	4	5	6	7
	12.05 – 12.30 25 хв	7.1. Очікування щодо кандидатів на посади	процесу проходження інтерв'ю та можливих тестувань	ти використанні при проведенні інтерв'ю з потенційним кандидатом. Вирішення. Експрес-тест № 1. Обговорення результатів		
	12.30 – 13.30 60 хв	Перерва на обід				
	13.30 – 14.20 50 хв	7.2. Участь у процедурах відбору кандидатів на посади	Формування навичок самопрезентації з метою виділитися серед конкурентів на посаду	Метафорична ділова гра "Спляча красуня"	Банки візуального супроводження (проектор, ноутбук, слайди), роздатковий матеріал	Молдавська О. В.
	14.20 – 14.40 20 хв.	7.3. Інтерв'ю для прийому на роботу	Формування практичних навичок щодо підготовки до процесу	Міні-лекція тренера на тему структури типового інтерв'ю. Підведення підсумків ділової гри	Банки візуального супроводження (проектор, ноутбук, слайди), роздатковий матеріал	Молдавська О. В.
	14.40 – 14.50 10 хв	Перерва				
Заключна частина 1	14.50 – 14.55 5 хв	8. Вступне слово тренера щодо наступної структури роботи	Налаштування на роботу	Розповідь тренера для розкриття питання: "А що далі		Молдавська О. В.

1	2	3	4	5	6	7
				після прийняття на роботу?		
	14.55 – 15.05 10 хв	9. Міні-лекція на тему "Відділення як структурна частина комерційного банку"	Розкриття основних понять щодо вимог до працівників відділень та підходів до оцінки діяльності	Презентація викладача-тренера в редакторі Power Point	Банки візуального супроводження (проектор, ноутбук, слайди)	Молдавська О. В.
	15.05 – 15.35 30 хв	10. Кейсове завдання щодо аналізу банківської установи. 10.1. Виконання кейсового завдання № 1	Формування практичних навичок проведення аналізу роботи банківської установи або структурного підрозділу	Розв'язання кейсового завдання № 1	Банки візуального супроводження (проектор, ноутбук, слайди), роздатковий матеріал	Молдавська О. В.
	15.35 – 15.55 20 хв	10.2. Завершення роботи над кейсом	Підведення підсумків роботи над кейсом. Оцінювання результатів	Проведення презентацій щодо знайдених шляхів вирішення	Банки візуального супроводження (папір, маркери, фліпчарт)	Керівники малих груп
	15.55 – 16.05 10 хв	11. Формулювання домашнього завдання. 11.1. Завдання щодо позааудиторної контрольної роботи. 11.2. Есе на тему "Мої сильні та слабкі сторони"	Формування та закріплення навичок аналізу банківської установи. Вдосконалення навичок самопрезентації під час інтерв'ю	Пояснення тренером завдання та критеріїв оцінювання	Банки візуального супроводження (проектор, ноутбук, слайди), роздатковий матеріал	Молдавська О. В.

1	2	3	4	5	6	7
День другий						
Вступна частина 2	10.15 – 10.25 10 хв	12. Налаштування тренінгової групи на роботу, відтворення результатів першого дня тренінгу	Налаштування студентів на подальшу роботу в групах	Виступ тренера	Банки візуального супроводження (проектор, ноутбук, слайди)	Молдавська О. В.
	10.25 – 10.45 20 хв	13. Аналіз завдання щодо виконання позааудиторної контрольної роботи (пункт 11.1 першого дня тренінгу)	Обговорення шляхів вирішення завдання	Запитання учасників тренінгу. Дискусія		Усі учасники
	10.45 – 11.15 30 хв	14. Аналіз домашнього завдання з написання есе на тему "Мої сильні та слабкі сторони" (пункт 11.2 першого дня тренінгу)	Загальне обговорення результатів виконання завдання	Виступи учасників	Роздатковий матеріал (за потребою ораторів)	Усі учасники
	11.15 – 11.20 05 хв	15. Підведення підсумків виконання домашнього завдання	Обговорення перших вражень від виступів	Виступ тренера		Молдавська О. В.
	11.20 – 11.30 10 хв	Перерва				
Основна частина 2	11.30 – 11.40 10 хв	16. Вступне слово тренера щодо наступної частини заняття	Налаштування на подальшу роботу	Виступ тренера	Банки візуального супроводження (проектор, ноутбук, слайди)	Молдавська О. В.

1	2	3	4	5	6	7
	11.40 – 12.00 20 хв	17. Розминка, стимулювання групового про- цесу	Проведення вправи з ме- тою налаш- тування сту- дентів для подальшого засвоєння матеріалу	Вправа "Влуч у ціль" на визначення цілей та пріо- ритетності завдань. Важливість постановки чітких цілей	Банки візуального супро- водження (фліп-чарт, газетний папір, кор- зина для паперів)	Молдав- ська О. В.
	12.00 – 12.20 20 хв	18. Обговорен- ня результатів вправи. Усвідомлення істини, що кож- на діяльність повинна мати ціль	Набуття навич- ок необхід- ності чіткої постановки цілей	Виступи учасників		Молдав- ська О. В. та учасни- ки вправи
	12.20 – 12.45 25 хв	19. Міні-лекція "Посадова інструкція та вимоги до працівників" Презентація 3. Презентація для розкриття питання сут- ності роботи банківського працівника на прикладі одного з типів посад	Формування знань щодо сутності діяль- ності посадо- вих осіб бан- ку на прик- ладах деяких видів діяль- ності	Презентація викладача- тренера в редакторі Power Point	Банки візуального супро- водження (проектор, ноутбук, слайди)	Молдав- ська О. В.
	12.45 – 13.45 60 хв	Перерва на обід				
	13.45 – 13.55 10 хв	20. Вступне слово тренера перед наступ- ною частиною заняття	Налаштуван- ня на подаль- шу роботу	Виступ тренера	Банки візуального супроводжен- ня (проектор, ноутбук, слай- ди, роздатко- вий матеріал)	Молдав- ська О. В.

1	2	3	4	5	6	7
	13.55 – 14.35 40 хв	21. Кейсове завдання щодо виявлення сутності проблеми клієнта співробітником банку. 21.1. Виконання кейсового завдання № 2	Формування практичних навичок роботи банківського працівника, чіткого формування цілей дослідження проблем клієнтів та вмінь аналізувати інформацію	Розв'язання кейсового завдання № 2	Банки візуального супроводження (проектор, ноутбук, слайди, роздатковий матеріал)	Молдавська О. В.
	14.35 – 14.55 20 хв	21.2. Завершення роботи над кейсом	Підведення підсумків роботи над кейсом. Оцінювання результатів	Обговорення проблем, успіхів групи з їх вирішення та вкладу кожного з учасників групи	Банки візуального супроводження (папір, маркери, фліп-чарт)	Керівники малих груп
	14.55 – 15.05 10 хв	Перерва				
Завершальна частина 2	15.05 – 15.10 5 хв	22. Вступне слово тренера перед заключною частиною тренінгу	Обговорення подальших дій	Виступ тренера	Банки візуального супроводження (проектор, ноутбук, слайди, роздатковий матеріал)	Молдавська О. В.
	15.10 – 15.30 20 хв	23. Анкетування учасників щодо тренінгу	Визначення студентами якості проведеного тренінгу	Модерація	Анкета, ручка	Всі учасники

1	2	3	4	5	6	7
	15.30 – 15.45 15 хв	24. Оцінка набутих знань, вмінь, навичок протягом тренінгу. Виставлення загальних оцінок з накопичувальної бальної системи за участь у тренінгу та виконання кейсових завдань	Визначення ефективності проведення тренінгу та оцінювання результатів	Виступ тренера та лідерів груп	Банки візуального супроводження (проектор, ноутбук, слайди, роздатковий матеріал)	Молдавська О. В. та всі учасники
	15.45 – 16.05 20 хв	25. Завершення тренінгу. Підведення підсумків	Отримання зворотного зв'язку від учасників	Шерінг "Що ви отримали за 1 та 2 день тренінгу?"	–	Молдавська О. В.

5. Самостійна робота студентів у межах тренінгу

Активна самостійна робота студентів під час тренінгу та після нього є обов'язковою складовою успіху щодо засвоєння матеріалу та набуття необхідних навичок. Можна зазначити, що активізація самостійної роботи студентів і є однією з завдань викладача-тренера під час проведення тренінгу. Тому основний принцип організації самостійної роботи студентів у межах тренінгу – переведення студентів на індивідуальну роботу, що передбачає перехід від формального виконання окремих завдань до пізнавальної активності та формування власної думки при вирішенні поставлених проблемних питань та завдань. У багатьох завданнях тренінгу, які потрібно буде виконати в аудиторії та в позааудиторні години, взагалі немає одного правильного рішення, варіантів розв'язання може бути декілька, і тільки від студента (або групи студентів у групових вправах) залежить те, яким чином буде знайдено вирішення проблеми.

Завданням викладача-тренера є управління самостійною роботою студентів у межах тренінгу, яке він здійснює за умов взаємозв'язку таких функцій, як: **мотивація – планування – організація – контроль**.

Організація самостійної роботи студентів у межах тренінгу становить єдність двох взаємозв'язаних **видів робіт**:

аудиторної роботи;
позааудиторної роботи.

Як аудиторна, так і позааудиторна самостійна робота, в свою чергу, підрозділяється на:

академічну роботу (з виконання евристичних завдань, таких, як позааудиторна контрольна робота);

творчу роботу (що спонукає до самостійного мислення та систематизації набутих раніше знань із метою прийняття певного рішення завдання чи проблеми, що необхідно для розв'язання кейсових завдань та для участі у ділових іграх та вправах).

Ураховуючи структуру тренінгу та технологічну карту накопичувальних рейтингових балів, а також загальну націленість тренінгу на індивідуалізацію завдань, що повинен виконати студент задля розкриття своїх професійних і творчих здібностей, необхідно акцентувати увагу на таких **формах самостійної роботи студентів**:

самоорганізація та самоосвіта;
пошук необхідної інформації за темою тренінгу;
написання есе;
виконання позааудиторної контрольної роботи;
проведення аналітичних розрахунків;
вирішення кейсових завдань;
презентація результатів роботи та обґрунтування обраних шляхів розв'язання проблеми;
виконання тестових завдань;
підготовка до участі у ділових іграх та практичних вправах тренінгу.

Кожна з перерахованих форм, на погляд викладача-тренера та в узгодженні з програмою тренінгу, може бути подана як індивідуальне або групове завдання. Оскільки саме самостійна робота є важливою частиною проведення тренінгу, то цілком зрозумілим є те, що саме завдання з перерахованих видів та форм проведення, які винесені на самостійне опрацювання студентами (в групі, або індивідуально), є вагомим складовим елементом накопичувальної бальної оцінки в рамках тренінгу.

Далі надано опис двох видів самостійної роботи студентів, які сумарно надають 11 балів із 17 балів за тренінг та з 60 балів за навчальну дисципліну "Банківська статистика" в цілому (всі бали наведено як максимально можливі).

Позааудиторна контрольна робота є індивідуальним для кожного студента завданням. Вона є прикладом евристичного завдання щодо аналізу банку (або його підрозділу), для вирішення якого студент повинен продемонструвати свої знання за всіма темами дисципліни "Банківська статистика" та вміти виконати розрахунки аналітичних показників, зробити висновки та обґрунтувати спосіб вирішення завдання. Також для якісного вирішення завданням студентам треба вміти користуватися мережею Інтернет для знаходження релевантної інформації. Завдання буде видано наприкінці першого дня тренінгу, на початку наступного дня тренінгу студентам буде надано можливість задати запитання щодо виконання завдання. Строк виконання завдання буде один тиждень після отримання. Завдання є комплексним, тому спрямоване на розвиток компетентностей 1 – 3 з табл. 1.

У ході тренінгу студентам також запропоновано для вирішення два кейсових завдання. Ці завдання є груповими. В кожній групі проводиться вибір лідера, завданням якого буде організувати роботу групи для розв'язання проблеми, презентувати її результати та потім оцінити внесок окремих учасників у роботу групи.

Кейсове завдання № 1 у перший день тренінгу спрямоване на застосування студентами знань щодо проведення аналізу роботи банківського підрозділу. Групі студентів пропонується проблема з банківської практики, яку треба вирішити та презентувати шляхи її розв'язання. Це завдання спрямоване на закріплення знань, вмінь та навичок студентів, які відображаються в компетентностях 2 – 3 із табл. 1.

Кейсове завдання № 2 у другий день тренінгу спрямоване на формування знань та навичок аналізу бізнесу клієнта банку, що є однією з ключових функцій банківських співробітників у багатьох структурних підрозділах. Групі студентів пропонується інформація щодо деяких аспектів діяльності клієнта та проблема, яка може бути перешкодою для подальшого розвитку відносин банку та клієнта. Завданням групи є: скласти перелік запитань до клієнта та провести з ним інтерв'ю, яке дозволить виявити сутність проблеми та її причини, а потім запропонувати шляхи вирішення знайденої проблеми. Це завдання спрямоване на закріплення знань, вмінь та навичок студентів, які відображаються в компетентності 4 з табл. 1.

6. Система контролю отриманих компетентностей та оцінювання результативності тренінгу

Оцінювання знань студентів при проведенні тренінгу здійснюється в рамках накопичувальної 100-бальної системи з навчальної дисципліни "Банківська статистика". При проведенні тренінгу оцінюється загальна активність участі в заняттях та вправах та виконання двох кейсових завдань та однієї позааудиторної контрольної роботи. Загальна максимальна оцінка, яку можна набрати за тренінг, – це 17 балів. Максимально можлива оцінка поточної роботи студента з навчальної дисципліни з вивчення тем 1 – 8 – це 43 бали. Тобто сумарно максимальна оцінка за поточну роботу в семестрі та за тренінг складає 60 балів. Оцінка знань студентів за завдання тренінгу мотивує їх активну роботу як упродовж семестру щодо засвоєння всіх тем дисципліни, так й безпосередньо на тренінгу, тому що якісне виконання завдань тренінгу потребує гарних знань щодо тем дисципліни.

Порядок та критерії оцінювання окремих частин тренінгу наведено в табл. 4.

Таблиця 4

Порядок та критерії поточного оцінювання знань студентів при проведенні тренінгу "Робота банківського співробітника в сучасних умовах: формування базових знань, вмінь та навичок" у рамках навчальної дисципліни "Банківська статистика"

№ п/п	Види контролю	Умови оцінювання	Параметри оцінки	Кількість балів	
				за одну добу	за дві доби
1	2	3	4	5	
				за одну добу	за дві доби
1. Робота в аудиторії (діапазон оцінки 0 – 12 балів)					
1.1. За систематичність і активність роботи в аудиторії (діапазон оцінки 0 – 12 балів)					12
1.1	Присутність на тренінгу	Студент присутній в аудиторії та дотримується всіх правил поведінки тренінгової групи	1. Присутній весь день тренінгу та дотримується правил	3	6
			2. Присутній половину дня або є зауваження до поведінки студента	1,5	3
			3. Відсутній	0	0

1	2	3	4	5	6
1.2. За виконання кейсових завдань (діапазон оцінки 0 – 6 балів)					6
1.2	Виконання кейсових завдань	Оцінюється те, як група виконала кейсове завдання (оцінка від 0 до 100 балів) та яким був внесок конкретного студента в груповий результат (оцінка від 0 до 100 балів). Загальна оцінка студента є середньоарифметичною цих двох оцінок (оцінка від 0 до 100 балів)	Загальна середня оцінка		
			1. Оцінка студента 90 – 100 балів	3	6
			2. Оцінка студента 80 – 90 балів	1,5	
			3. Оцінка студента 75 – 80 балів	1	
			4. Оцінка студента 70 – 75 балів	0,5	
			5. Оцінка студента менше 70 балів	0	
1.3. Виконання позааудиторної контрольної роботи (діапазон оцінки 0 – 5 балів)					5
<i>За виконання завдань для самостійного опрацювання</i>					
1.3	Позааудиторна контрольна робота	Оцінюється загальне виконання завдання, самостійність вирішення, вміння робити висновки, оформлення роботи та своєчасність	1. Повністю відповідає еталонному розв'язанню та здана своєчасно	5	5
			2. Присутні окремі неточності у формулах та результатах розрахунків; або несвоєчасна здача	4,5	
			3. Задачі розв'язані з неточностями та без висновку	4	
			4. У задачах правильно використані формули для розрахунку та виконано розрахунків на 50 %	3	
			5. У задачі правильно використані формули для розрахунку	2	
			6. Неправильно розв'язані завдання	0	

Загальна оцінка за виконання кейсового завдання є середнім арифметичним двох складових:

- оцінка викладача-тренера за виконання завдання групою студентів у цілому (правильність вирішення проблеми, знайдено відповідь на питання завдання, своєчасність надання відповіді, дотримання регламенту роботи) в діапазоні від 0 до 100 балів;

- оцінка, яку виставить лідер групи студентів кожному члену своєї команди. Лідер групи повинен буде максимально об'єктивно оцінити внесок кожного з учасників групи в загальний результат. Більші бали отримують ті студенти, які максимально активно будуть брати участь у знаходженні вирішення проблеми та ті, чиї варіанти рішення та ідеї щодо шляхів опрацювання завдання будуть максимально наближені до правильних. Оцінка також виставляється в діапазоні від 0 до 100 балів.

Такий шлях оцінювання кейсових завдань дозволяє максимально стимулювати творчу активність як групи в цілому, так і кожного індивідуума, а також розвиває лідерські якості та формує навички прийняття рішень лідера групи та інших активних членів групи.

Оцінка за позааудиторну контрольну роботу ставиться викладачем-тренером після перевірки робіт. Оцінюється правильність використання формул, точність розрахунків, обґрунтованість обраного шляху вирішення, якість висновків, своєчасність виконання роботи та індивідуальність вирішення.

У ході проведення тренінгу оцінюванню також підлягає й якість проведення самого тренінгу та його ефективність для учасників.

Критерії оцінювання тренінгу включають:

- оцінку процесу проведення тренінгу (активність учасників, регламент, структура, умови проведення, організація проведення, атмосфера проведення);

- оцінку змісту тренінгу (відповідність тематиці, професійна спрямованість, правильність підбору вправ, наявність роздаткового матеріалу);

- оцінку роботи тренера (управління аудиторією, злагодженість роботи, компетентність);

- результативність тренінгу (сформовані компетентності, відповідність між отриманими результатами й очікуваннями учасників).

Інформацію про ефективність тренінгу можна отримати за допомогою бланків зворотного зв'язку (анкет). Далі наведено приклад такої анке-

ти, яка роздається учасникам тренінгу в заключній частині другого дня тренінгу, заповнюється ними і потім аналізується викладачами-тренерами з метою усунення можливих недоліків.

Приклад анкети щодо визначення учасниками якості та ефективності проведення тренінгу

Назва
тренінгу _____

Будь-ласка, допоможіть оцінити проведений тренінг. Відповідайте на запитання й поділіться своїми думками й зауваженнями.

1. Наскільки відповідав зміст тренінгу Вашим потребам та інтересам? Потрібне підкресліть.

Значною мірою.

Дуже мало.

2. Як би Ви оцінили такі пункти? (4 – дуже добре, 3 – достатньо, 2 – слабо, 1 – дуже погано):

Актуальність _____

Інформативність _____

Практична націленість _____

Стиль викладення матеріалу _____

3. Як би Ви оцінили роботу викладача-тренера? Потрібне обведіть.

Незадовільно 1 2 3 4 5 Відмінно.

4. Що було для Вас:

Найбільш корисним _____

Найменш корисним _____

Яке Ваше загальне враження від тренінгу? Потрібне підкресліть.

Дуже сподобалося

Нормально

Марнування часу

6. Зауваження, побажання, пропозиції _____

Збір таких анкет та аналіз відповідей студентів дозволить викладачу-тренеру після кожного проведення заняття вдосконалювати матеріал та стиль викладання та буде сприяти збільшенню ефективності тренінгу.

7. Рекомендована література

Афанасьев М. В. Тренинг формування компетенцій з економіки підприємства : навчальний посібник / М. В. Афанасьев, І. В. Гонтарева, Д. О. Тищенко. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2010. – 328 с.

Лесли Рай. Развитие навыков тренинга / Лесли Рай. – СПб. : Питер, 2002. – 208 с.

Левитт Стивен Д. Фрикономика. Мнение экономиста-диссидента о неожиданных связях между событиями и явлениями / Левитт Стивен Д., Дабнер Стивен Дж. ; пер. с англ. – М. : ООО "Вильямс", 2007. – 288 с.

Метафорическая деловая игра : практическое пособие для бизнес-тренера / под ред. Ж. Завьяловой. – СПб. : Речь, 2004. – 134 с.

Методичні рекомендації до проведення тренінгу для студентів 3 курсу напряму підготовки "Прикладна статистика" денної форми навчання / укл. О. В. Раєвська, І. В. Аксьонова, В. І. Грачов. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2012. – 48 с.

Паркин М. Сказки для тренеров. Как использовать сказки, истории и метафоры в процессе обучения сотрудников / М. Паркин ; пер. с англ. – М. : ООО "Издательство "Добрая книга", 2005. – 304 с.

Сидоренко Е. В. Технология создания тренинга. От замысла к результату / Е. В. Сидоренко. – СПб. : Издательство "Речь", ООО "Сидоренко и К^о", 2008. – 336 с.

Торн К. Тренинг. Настольная книга тренера / К. Торн, Д. Маккей. – СПб. : Питер, 2002. – 208 с.

Interview Skills that Win the Job. Simple techniques for answering all the tough questions / Michael Spiropoulos. – Allen&Unwin, 2005. – 143 p.

Management consulting group. Casebook 2003-2004. The students preference guide to practicing consulting case interview / The University of Chicago GSB, 2004. – 160 p.

McGraw-Hill's GMAT Graduate Management Admission Test/2008 Edition. – 487 p.

Top Secret Executive Resumes, Second Edition: Create the Perfect Resume for the Best Top-Level Position. Steven Provenzano / Course technology. Cengage Learning. 2012. – 299 p.

Зміст

Вступ.....	3
1. Компетентнісна база тренінгу.....	4
2. Підготовчий етап тренінгової діяльності.....	8
3. Загальна структура тренінгу.....	10
4. Організаційна та змістовна структури тренінгу.....	11
5. Самостійна робота студентів у межах тренінгу.....	19
6. Система контролю отриманих компетентностей та оцінювання результативності тренінгу.....	22
7. Рекомендована література.....	26

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Методичні рекомендації
до проведення тренінгу
"Робота банківського співробітника
в сучасних умовах: формування
базових знань, вмінь та навичок"
з навчальної дисципліни
"БАНКІВСЬКА СТАТИСТИКА"
для студентів спеціальності
8.03050601 "Прикладна статистика"
денної форми навчання**

Укладач **Молдавська Олена Владиславівна**

Відповідальний за випуск **Раєвнєва О. В.**

Редактор **Бутенко В. О.**

Коректор **Мартовицька-Максимова В. А.**

План 2014 р. Поз. № 150.

Підп. до друку

Формат 60×90 1/16. Папір MultiCopy. Друк Riso.

Ум.-друк. арк. 1,75. Обл.-вид. арк. 2,19. Тираж

прим. Зам. №

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9а

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
Дк № 481 від 13.06.2001 р.*